

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Filipa a soudců Jaroslava Fenyka (soudce zpravodaj) a Radovana Suchánka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **P. L.**, zastoupeného Mgr. Tomášem Biemem, advokátem se sídlem V Holešovičkách 94/41, 182 00 Praha 8, proti usnesení **Krajského soudu v Praze** ze dne 28. 7. 2016, č. j. 11 To 357/2016-177, Nt 408/2016, a proti usnesení **Okresního soudu Praha – východ** ze dne 1. 6. 2016, č. j. 1 T 245/2014-63, spojené s návrhem na zrušení části ustanovení § 64 odst. 4 a 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, takto:

I. Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2016, č. j. 11 To 357/2016-177, Nt 408/2016, bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2016, č. j. 11 To 357/2016-177, Nt 408/2016, se ruší.

III. Okresnímu soudu Praha - východ se zakazuje pokračovat v porušování základního práva stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod, spočívajícím v nařízení výkonu trestu odnětí svobody, jenž byl stěžovateli uložen trestním příkazem Okresního soudu Praha - východ ze dne 26. 11. 2014, č. j. 1 T 245/2014-46, přeměněným nepravomocným usnesením Okresního soudu Praha - východ ze dne 1. 6. 2016, č. j. 1 T 245/2014-63, a příkazuje se mu, aby bezprostředně po doručení tohoto nálezu nařízení výkonu trestu odnětí svobody z uvedeného nepravomocného usnesení odvolal.

IV. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

V. Návrh na zrušení ustanovení § 64 odst. 4 a 6 trestního řádu se odmítá.

Odůvodnění:

I.

Rekapitulace dosavadního průběhu řízení

Stěžovatel se ve včas podané ústavní stížnosti domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí, a to pro porušení jeho ústavně zaručeného základního práva podle čl. 2 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky, čl. 6 a čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

Z obsahu ústavní stížnosti a k ní připojených příloh Ústavní soud zjistil, že napadeným usnesením Okresního soudu Praha – východ (dále také jen jako „usnesení okresního soudu“) bylo rozhodnuto, že se stěžovatel neosvědčil ve zkušební době podmíněného odsouzení a byl nařízen výkon trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon byl stěžovatel zařazen do věznice s dozorem.

Napadeným usnesením Krajského soudu v Praze (dále také jen jako „usnesení krajského soudu“) nebylo stěžovateli ve smyslu § 61 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, povoleno navrácení lhůty k podání stížnosti proti usnesení okresního soudu. V žádosti o navrácení lhůty stěžovatel uvedl, že usnesení okresního soudu neobdržel do osobní dispozice zákonným způsobem podle § 64 trestního řádu a neměl možnost se s ním seznámit. Stěžovatel tvrdil, že v období od 13. 6. 2016 do 27. 6. 2016 byl tak silně pracovní zaneprázdněn, že si nemohl usnesení okresního soudu na poště vyzvednout a objektivně na něj mohl reagovat až ode dne 8. 7. 2016, kdy toto usnesení získal poté, co přišel nahlédnout do spisu.

Krajský soud v napadeném usnesení dospěl k závěru, že doručení písemnosti proběhlo řádně, neboť v daném případě nastala fikce doručení ve smyslu § 64 odst. 2 a 4 trestního řádu. Krajský soud uvedený závěr odůvodnil tím, že k veřejnému zasedání, kde mělo být rozhodnuto o tom, zda se odsouzený (stěžovatel) ve zkušební době osvědčil, převzal stěžovatel dne 3. 5. 2016 v místě svého bydliště řádně vyrozumění. Na tu samou adresu mu pak následně bylo doručováno i usnesení okresního soudu, přičemž však poštovní doručovatel stěžovatele v místě bydliště nezastihl a zanechal mu proto výzvu, s tím, že zásilka byla připravena k vyzvednutí od 13. 6. 2016, odsouzený si ji však nevyzvedl a neseznámil se s jejím obsahem. Krajský soud k tomu uvedl, že trestní řád takový postup umožňuje; odsouzený se v místě, kam mu bylo doručováno, zdržuje, o tom, že mu byla zásilka uložena, byl vyrozuměn, přičemž předcházející vyrozumění o veřejném zasedání na téže místě bez problémů převzal. Pokud jde o podmínky pro navrácení lhůty k podání stížnosti proti usnesení okresního soudu, krajský soud dospěl k závěru, že podmínky pro navrácení lhůty splněny nejsou, přičemž důvodem pro navrácení lhůty nemůže být běžné pracovní vytížení člověka, který je zaměstnán.

II.

Argumentace stěžovatele

Stěžovatel ve své ústavní stížnosti uvádí, že řízení v posuzované věci nikdy neblokoval a doručování vydaných rozhodnutí se nevyhýbal. Naopak, jakmile se prostřednictvím výzvy k nástupu do výkonu trestu dozvěděl o tom, že mu usnesení okresního soudu bylo doručováno, začal ihned konat. Vůči stěžovateli však byl při doručování usnesení okresního soudu uplatněn institut fikce doručení ve spojení s § 64 odst. 6 trestního řádu, podle kterého se písemnost doručovaná do vlastních rukou, poté co nebyl její adresát zastížen a tato písemnost nebyla vyzvednuta adresátem ani do deseti dnů od jejího uložení, vrací odesílateli, vyloučil-li odesílatel vhození písemnosti do schránky. Přitom podle stěžovatele vyloučení vhození písemnosti do schránky má být, s ohledem na materiální pojetí právního institutu doručování i právní institut fikce

doručení, výjimečné a nemělo být uplatněno v jeho případě, neboť z předchozího doručení vyrozumění o veřejném zasedání bylo odesílajícím okresnímu soudu známo, že stěžovatel písemnosti přijímá.

V této souvislosti stěžovatel dále namítá, že z obálky jemu doručované písemnosti nelze zjistit, že by šlo o usnesení v trestní věci, neboť byl zvolen typ obálky, na němž je uvedeno, že sice je vyloučeno vhození do schránky, ale podle § 45 odst. 5 o. s. ř. Stěžovateli tak nemohlo být zřejmé, bez seznámení se s obsahem písemnosti, že jde o usnesení v předmětné trestněprávní věci. V důsledku uvážení soudu ohledně volby typu obálky tímto byly vytvořeny předpoklady, aby byl stěžovatel uveden v omyl.

Stěžovatel dále upozorňuje na to, že z dané obálky také plyne, že písemnost byla odeslána zpět okresnímu soudu již dne 24. 6. 2016, tedy o den dříve, než uplynula lhůta k uložení písemnosti, čímž byly porušeny právní náležitosti požadované zákonem, tedy znemožněno stěžovateli získat předmětnou písemnost v zákonné lhůtě do sféry své dispozice.

Uvedené nedostatky doručování ve spojení s postupem vylučujícím vhození písemnosti do schránky podle § 64 odst. 4 a 6 trestního řádu došlo podle stěžovatele k faktické nemožnosti, aby se jakkoliv seznámil s usnesením okresního soudu. K tomu stěžovatel uvádí, že v jeho případě nastaly jedinečné okolnosti, tj. extrémní pracovní vytížení stěžovatele v období od 13. 6. 2016 do 27. 6. 2016, kdy mimo víkendy vykonával práci ve směně začínající v 7:00 hod. a končící v 19:00 hod., přičemž úřední doba příslušné pobočky doručovatele je pouze v době, kdy byl stěžovatel v zaměstnání.

Stěžovatel proto tvrdí, že ze shora uvedených důvodů objektivně nemohl být schopen převzít uložené usnesení okresního soudu, natož získat dokonce povědomí o tom, že mu měla být doručena jakákoliv písemnost. Naopak v případě, že by byla lhůta pro uložení dodržena, spolu se správnou volbou obálky a s běžným postupem podle § 64 trestního řádu, kdy by mu písemnost byla následně vhozena do poštovní schránky, byla by stěžovateli lhůta pro podání stížnosti proti usnesení okresního soudu zachována.

Stěžovatel společně s ústavní stížností podal v záhlaví uvedený návrh na zrušení části trestního řádu. Současně stěžovatel požaduje odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí a přednostní projednání jeho ústavní stížnosti.

III.

Vyjádření účastníků řízení

Ústavní soud vyzval Okresní soud Praha – východ a Krajský soud v Praze jako účastníky řízení k vyjádření se k ústavní stížnosti.

Krajský soud v Praze ve svém vyjádření uvedl, že pokud jde o stěžovatelovo zmeškání lhůty k podání stížnosti, zcela odkazuje na odůvodnění svého usnesení, které je ústavní stížností napadeno. K žádosti o navrácení lhůty ze strany stěžovatele krajský soud poukazuje na judikaturu Nejvyššího soudu vztahující se k dané problematice (sp. zn. 6 Tdo 332/2011, sp. zn. 8 Tdo 1127/2013, sp. zn. 3 Tdo 932/2002 a sp. zn. 6 Tdo 854/2011). Krajský soud je přesvědčen, že ze znění, smyslu a účelu zákonného

ustanovení § 61 odst. 1 trestního řádu, jakož z judikatury Nejvyššího soudu nelze dovodit, že by běžné pracovní zaneprázdnění stěžovatele mělo být důvodem k navrácení lhůty k podání opravného prostředku.

Odůvodnění ústavní stížnosti podle krajského soudu toliko „šroubuje“ účelové konstrukce bez obsahu odpovídajícímu avizovanému porušení ústavních práv. Soudy prvního i druhého stupně se řídily zněním zákona, tedy jinými slovy uplatnily státní moc v jeho mezích. Skutečnost, že stěžovatel vlastní liknavostí zmeškal zákonnou lhůtu k podání stížnosti, pak nemůže být důvodem ke zrušení ve stížnosti citovaného zákonného ustanovení, neboť na podstatu napadeného usnesení Krajského soudu v Praze nemá žádnou návaznost, tj. netýká se důvodů, proč mu nebylo povoleno navrácení lhůty a proč byla jeho stížnost zamítnuta jako opožděná.

Okresní soud Praha – východ ve svém vyjádření ze dne 12. 10. 2016 stručně uvedl, že jeho rozhodnutím nedošlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces, práva na obhajobu ani jiných ústavních práv a svobod.

S ohledem na obsah Ústavnímu soudu zaslanych vyjádření nebylo třeba je rozesílat k replice stěžovateli, neboť v nich nebyly ve vztahu k nyní posuzované věci uvedeny žádné nové skutečnosti, na které by bylo nutné reagovat.

IV.

Posouzení ústavní stížnosti

Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu jejího čl. 87 odst. 1 písm. d) rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů]. Jestliže ústavní stížnost směřuje proti rozhodnutí vydanému v soudním řízení, není samo o sobě významné, je-li namítána jeho věcná nesprávnost; pravomoc Ústavního soudu je založena výlučně k přezkumu z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. zda v řízení (rozhodnutím v něm vydaným) nebyly dotčeny předpisy ústavního pořádku chráněná práva nebo svobody jeho účastníka, zda řízení bylo vedeno v souladu s ústavními principy a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.

Ústavní soud v minulosti již mnohokrát zdůraznil, že zásadně není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (srov. čl. 81 a čl. 90 Ústavy). Není ani orgánem činným v trestním řízení a nemůže tyto orgány nahrazovat; pokud soudy postupují v souladu s obsahem hlavy páté Listiny, nemůže na sebe atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností (čl. 83 Ústavy).

Ústavní soud se nejprve věnoval námitkám stěžovatele obsaženým v jeho ústavní stížnosti a v této části shledal ústavní stížnost stěžovatele nedůvodnou, jak je dále vysvětleno.

IV. a)

K námitkám obsaženým v ústavní stížnosti

Stěžovatel ve vztahu k závěrům obsaženým v usnesení krajského soudu namítá, že doručení usnesení okresního soudu neproběhlo řádně, neboť bylo vyloučeno vhození písemnosti do schránky, které však jako výjimečný institut nemělo být v jeho případě uplatněno, přičemž tato doručovaná písemnost byla odeslána zpět okresnímu soudu o den dříve, než uplynula její úložní lhůta, a dále že na obálce, která obsahovala usnesení okresního soudu, byl nesprávně uveden odkaz na ustanovení občanského soudního řádu.

Nebyla-li písemnost doručovaná do vlastních rukou, uložená k vyzvednutí podle § 64 odst. 2 trestního řádu, vyzvednuta do deseti dnů od jejího uložení, považuje se podle § 64 odst. 4 trestního řádu poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedověděl, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, nebo uvedenou adresu označil pro účely doručování. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, ledaže odesílatel vhození písemnosti do schránky vyloučí, což bylo v případě stěžovatele uplatněno.

V souvislosti s námitkou stěžovatele ohledně vyloučení vhození písemnosti do schránky po uplynutí lhůty pro její uložení odesílatelem, Ústavní soud zdůrazňuje, že vznik a účinky fikce doručení jsou v ustanovení § 64 odst. 4 trestního řádu konstruovány tak, že nastupují již samotným marným uplynutím desetidenní úložné lhůty a nejsou zpětně ovlivňovány žádnými dalšími úkony. Pokud citované ustanovení upravuje postup po vzniku fikce doručení, jde o úkony, na které není nijak vázána možnost k fikci doručení přihlížet. Účelem vhození zásilky do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky je posílit pravděpodobnost, že písemnost, která je ve formálně právním smyslu doručena, se do dispozice adresáta dostane také fakticky. Účelem vhození písemnosti do schránky adresáta je posílit pravděpodobnost, že adresát se dozví o tom, že mu byla písemnost doručována, a tím i pravděpodobnost toho, že písemnost se dostane do jeho faktické dispozice poté, co se stala doručenu ve formálně právním smyslu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 7 Tdo 575/2016). S obdobným názorem se lze setkat rovněž v odborné literatuře, kde se uvádí, že vhození písemnosti do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky je v případě doručování do vlastních rukou faktickým, neformálním úkonem, od kterého se neodvíjejí žádné právní účinky spojené s doručováním (Z. Žďárský: K doručování a k využití úřední desky v trestním řízení, *Trestněprávní revue* 3/2014, s. 55) a toto vhození do schránky tak nezakládá další právní následky, nemá právní účinky, slouží „pouze“ k větší informovanosti účastníků (F. Korbel, D. Prudíková: *Změny v systému doručování po 1. červenci 2009, Právní rozhledy* 17/2009).

Ve světle shora uvedeného tedy předmětné vhození do schránky adresáta nemá vliv na vznik fikce doručení ani na její účinek spočívající v určení počátku a tím pádem i konce lhůty k podání stížnosti proti usnesení okresního soudu. Proto dospěl Ústavní soud k závěru, že námitka stěžovatele, že neopodstatněné vyloučení vhození písemnosti do jeho schránky vedlo k zmeškání lhůty pro podání stížnosti proti usnesení okresního soudu, není důvodná.

Na uvedeném nemůže nic změnit ani námitka stěžovatele, že k doručení předmětné písemnosti byl zvolen předtisk obálky s textem „Doručování do vlastních rukou s vyloučením vložení do schránky (§ 49 odst. 5 o. s. ř.)“, přičemž v závorce uvedený odkaz na ustanovení občanského soudního řádu měl u stěžovatele, podle jeho tvrzení, vytvořit předpoklad, aby byl uveden v omyl, neboť mu nemohlo být zřejmé bez seznámení se s obsahem písemnosti, že jde o usnesení v předmětné trestněprávní věci. Uvedený odkaz na chybné ustanovení však nemůže být, podle Ústavního soudu, sám o sobě překážkou k naplnění podmínek fikce doručení, jak byla výše popsána. Dostatečným vodítkem pro to, aby si stěžovatel již z pohledu na samotnou obálku uvědomil význam písemnosti v ní obsažené, je použití světla zelené barvy pruhu na obálce, podle které je patrné, že se doručuje zásilka od soudu, což je také výslovně uvedeno ve středu horní části obálky při textu „Odesílatel“, kde je uveden text „Okresní soud Praha – východ“ včetně adresy soudu. Ostatně informace, že je odesílatelem Okresní soud Praha – východ, je uvedena rovněž v oddělitelné části obálky nazvané „Výzva a poučení“, která byla stěžovateli zanechána ve schránce (dále jen „výzva“). Tato výzva obsahuje rovněž údaj o doručované písemnosti v podobě příslušné spisové značky, ze které je dokonce patrné, že doručovaná písemnost souvisí s trestním příkazem ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 1 T 245/2014, kterým byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody, jehož výkon byl podmíněně odložen na předmětnou zkušební dobu, ve které se stěžovatel podle nyní napadeného rozhodnutí neosvědčil.

Ústavní soud nadto nepřehlédl, že si stěžovatel námitkou chybně předtisknuté obálky poněkud protirečí, když je jeho argumentace vybudována na skutečnosti, že se fikcí doručená písemnost včas nedostala do jeho faktické dispozice, a předtisk obálky tak ani nemohl stěžovatele v žádný omyl uvést, neboť jej, podle svých tvrzení, neměl možnost spatřit.

Namítá-li stěžovatel, že písemnost byla odeslána zpět okresnímu soudu o den dříve, než uplynula lhůta k uložení písemnosti, Ústavní soud ze zapůjčeného spisu okresního soudu, ale i z příloh k ústavní stížnosti doložených samotným stěžovatelem, zjistil, že toto tvrzení není pravdivé. Z obsahu uvedených podkladů vyplývá, že písemnost byla uložena a připravena k vyzvednutí v pondělí 13. 6. 2016 a soudu byla zaslána zpět v pátek 24. 6. 2016, tedy až po uplynutí 10-ti denní lhůty v souladu s § 64 trestního řádu.

Ústavní soud proto shora uvedené argumenty stěžovatele, týkající se institutu vyloučení vhození písemnosti do schránky, dodržení lhůty pro uložení písemnosti a správnosti předtisku obálky, ve které byla písemnost doručována, shledal zjevně neopodstatněnými [§ 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

IV. b)

Posouzení institutu náhradního doručení tzv. fikcí

Ústavní soud však připomíná svoji ustálenou judikaturu, dle níž je při svém rozhodování vázán pouze petitem ústavní stížnosti, nikoli jejím odůvodněním, čímž nutno rozumět ústavněprávní kvalifikaci skutečností, které stěžovatel uvedl v ústavní stížnosti a v nichž spatřuje porušení svých ústavou zaručených základních práv a svobod [nálezní sp. zn. III. ÚS 1076/07 ze dne 21. 1. 2008 (N 14/48 SbNU 145)]. Ústavní

soud tedy není vázán argumenty, které stěžovatel sám uvádí. Proto může zkoumat (a v nyní projednávaném případě také zkoumal), zda napadenými rozhodnutími nebyla porušena některá jiná ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatele, nežli sám stěžovatel tvrdí v podané ústavní stížnosti.

Stěžejní otázkou v nyní posuzovaném případě je, zda je uplatnění institutu náhradního doručení fikcí v případech doručování usnesení podle § 330 trestního řádu ve spojení s § 83 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, o tom, že se podmíněně odsouzený neosvědčil a že se nařizuje výkon podmíněně odloženého trestu, ústavně konformní.

Z relevantních ustanovení trestního řádu a trestního zákoníku vyplývá následující. Podle § 83 trestního zákoníku jestliže podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že se trest vykoná. Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat podmíněně odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k nařízení výkonu trestu, a stanovit nad odsouzeným dohled, přiměřeně prodloužit zkušební dobu, nebo stanovit dosud neuložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 trestního zákoníku směřující k tomu, aby vedl řádný život.

Podle § 330 trestního řádu o tom, zda se podmíněně odsouzený osvědčil nebo zda se nařídí výkon podmíněně odloženého trestu, rozhodne soud ve veřejném zasedání (odst. 1) a proti těmto rozhodnutím je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (odst. 2). Podle § 119 odst. 1 trestního řádu soud rozhoduje rozsudkem, kde to zákon výslovně stanoví; v ostatních případech rozhoduje, jestliže zákon nestanoví něco jiného, usnesením. Podle § 140 odst. 1 trestního řádu je usnesení pravomocné a vykonatelné, jestliže zákon proti němu stížnost nepřipouští, anebo ji sice připouští, avšak stížnost ve lhůtě podána nebyla nebo se oprávněné osoby stížnosti výslovně vzdaly nebo ji výslovně vzaly zpět, anebo byla podaná stížnost zamítnuta. Podle § 141 odst. 2 trestního řádu lze stížností napadnout usnesení soudu, jestliže rozhodoval ve věci v prvním stupni a zákon to výslovně připouští. Stížnost lze podat ve lhůtě tří dnů od oznámení usnesení (§ 143 odst. 1 trestního řádu). Podle § 137 odst. 1 věta druhá trestního řádu se oznámení děje buď vyhlášením usnesení v přítomnosti toho, jemuž je třeba usnesení oznámit, anebo doručením opisu usnesení. Podle § 63 odst. 2 trestního řádu se obviněnému doručuje především na adresu, kterou za tím účelem uvedl. Do vlastních rukou se doručuje mimo jiné osobám oprávněným podat proti rozhodnutí opravný prostředek opis tohoto rozhodnutí [§ 64 odst. 1 písm. b) trestního řádu] s tím, že nebyl-li adresát takové zásilky zastížen, zásilka se uloží a adresát se vhodným způsobem vyrozumí, kde si ji může vyzvednout. Nevyzvedne-li si adresát písemnost do deseti dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedověděl, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, nebo uvedenou adresu označil pro účely doručování (§ 64 odst. 4 trestního řádu).

V případě náhradního doručování je shora citovanými ustanoveními trestního řádu konstruována právní fikce, že účinky doručení písemnosti nastanou po uplynutí stanovené doby ex lege i vůči tomu, kdo písemnost fakticky nepřevzal. Ústavní soud zdůrazňuje, že právní fikce, coby nástroj odmítnutí reality právem, je nástrojem

výjimečným. Aby mohla svůj účel (dosažení právní jistoty) splnit, musí respektovat všechny náležitosti, které s ní zákon spojuje. Nejsou-li všechny právní náležitosti splněny, není soud oprávněn naplnění fikce konstatovat (viz čl. 2 odst. 3 Ústavy, resp. čl. 2 odst. 2 Listiny, podle něhož lze uplatňovat státní moc jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon; srov. např. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 92/01, 115/28 SbNU 9).

Podle § 64 odst. 5 písm. a) trestního řádu nelze náhradním způsobem (podle § 64 odst. 4 trestního řádu) doručit písemnost, doručuje-li se obviněnému usnesení o zahájení trestního stíhání, obžaloba, návrh na potrestání, rozsudek, trestní příkaz nebo předvolání k hlavnímu líčení nebo veřejnému zasedání. Usnesení, jímž bylo rozhodnuto podle § 330 trestního řádu o tom, zda se podmíněně odsouzený osvědčil nebo zda se nařídí výkon podmíněně odloženého trestu, do tohoto taxativního výčtu nespadá. Citované ustanovení se vztahuje jen na okruh výslovně uvedených písemností, což a contrario znamená, že jiné písemnosti - a mezi nimi též napadené usnesení okresního soudu - jsou mimo jeho dosah (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1316/2010).

Podle § 64 odst. 5 písm. b) trestního řádu nelze náhradním způsobem (podle § 64 odst. 4 trestního řádu) doručit písemnost, doručuje-li se jiná písemnost, tj. jiná než jsou písemnosti uvedené v § 64 odst. 5 písm. a) trestního řádu, a jestliže to předseda senátu z důležitých důvodů nařídí. V nyní posuzovaném případě předseda senátu (v zastoupení) Okresního soudu Praha - východ nechal usnesení - jímž bylo rozhodnuto o osvědčení stěžovatele - doručit stěžovateli do vlastních rukou, aniž zároveň nařídil, že doručovanou zásilku nelze doručit náhradním způsobem, resp. fikcí. Ustanovení § 64 odst. 5 písm. b) trestního řádu tedy na posuzovaný případ nebylo aplikováno.

Ústavní soud je však toho názoru, že v případě napadeného usnesení, jímž je rozhodnuto podle § 330 trestního řádu o tom, že se nařídí výkon podmíněně odloženého trestu, je jediným ústavně konformním výkladem, podle kterého takové rozhodnutí představuje z hlediska doručování vždy „důležitý důvod“, pro který předseda senátu ve smyslu § 64 odst. 5 písm. b) trestního řádu nařídí, aby se při doručování této písemnosti neužil § 64 odst. 4 trestního řádu, tj. aby tato písemnost nemohla být doručena náhradním způsobem prostřednictvím fikce doručení.

Z výčtu písemností obsažených v § 64 odst. 5 písm. a) trestního řádu, u kterých zákonodárce vyloučil možnost náhradního doručení, je patrné, že je tomu tak z důvodu závažnosti právních důsledků s nimi spojených a jejich významu pro realizaci ústavně garantovaných práv na obhajobu a spravedlivý proces, které by jinak byly možností uplatnění náhradního doručení těchto písemností, co do včasného seznámení se adresáta s nimi, reálně omezeny. Přitom však závažnost důsledku napadeného usnesení o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu, tedy povinnost nástupu výkonu trestu odnětí svobody, je v tomto směru obdobná jako v případě některých rozhodnutí, které patří mezi písemnosti, u kterých je doručování náhradním způsobem vyloučeno ex lege. Současně od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu se odvíjí lhůta k podání stížnosti jako řádného opravného prostředku, která je relativně krátká (3 dny). Náhradní doručení fikcí, a to i když je doručena písemnost

následně vhozena do domovní schránky adresáta, tak v těchto případech výrazně zmenšuje reálnou možnost včas využít práva podat řádný opravný prostředek.

Ve shora uvedené závažnosti právních důsledků usnesení o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu ve spojení s krátkou lhůtou pro podání řádného opravného prostředku proti němu a s přihlédnutím k tomu, že právní fikce má být nástrojem výjimečným, Ústavní soud spatřuje důležitý důvod pro to, aby předseda senátu vždy nařídil podle § 64 odst. 5 písm. b) trestního řádu, že usnesení o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu nelze doručovat náhradním způsobem.

Okresní soud však uvedeným způsobem nepostupoval, což ve svém důsledku vedlo k tomu, že stěžovatel nepodal proti usnesení o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu stížnost včas. Pokud tedy předseda senátu okresního soudu ve smyslu § 64 odst. 5 písm. b) trestního řádu nenařídil, aby tato písemnost nemohla být doručena náhradním způsobem, nepostupoval ústavně konformním způsobem, jak je shora vysvětleno, a takovýto výklad zákonných podmínek pro vznik tzv. fikce doručení napadeného usnesení zasáhl do stěžovatelova ústavně garantovaného práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

V. Závěr

S ohledem na shora uvedené Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené rozhodnutí Krajského soudu v Praze zrušil.

Veden doktrínou minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci Ústavní soud nepřezkoumával napadené rozhodnutí okresního soudu a ústavní stížnost v tomto rozsahu odmítl pro nepřípustnost. Případný ústavněprávní přezkum by totiž byl za této situace předčasný, neboť úkolem Krajského soudu v Praze bude posoudit stěžovatelem podanou stížnost znovu, přičemž je vázán právním názorem Ústavního soudu v tom směru, že stížností napadené usnesení okresního soudu, o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu, nemohlo být stěžovateli doručeno náhradním způsobem, resp. že lhůta pro podání stížnosti se v posuzovaném případě nemohla odvíjet od fikce doručení této písemnosti podle § 64 odst. 4 trestního řádu (aniž by samozřejmě Ústavní soud jakkoliv předjímal výsledné rozhodnutí Krajského soudu v Praze).

Protože tedy - jak je uvedeno výše - existuje možnost ústavně konformního výkladu § 64 odst. 5 trestního řádu, třetí senát Ústavního soudu nepokládá stěžovatelem napadená ustanovení § 64 odst. 4 a 6 trestního řádu za rozporná s ústavními předpisy, a proto ve smyslu ust. § 64 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu *a contrario* nepředložil plénu Ústavního soudu návrh na zrušení těchto zákonných ustanovení. Ústavní soud však zdůrazňuje, že účinky tohoto nálezu se odvíjejí *ex nunc*, tj. teprve ode dne, v němž bylo písemné vyhotovení nálezu doručeno účastníkům (§ 58 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu). Nosné důvody tohoto nálezu, obsahující zejména ústavně konformní výklad § 64 odst. 5 trestního řádu, lze tak uplatnit pouze *pro futuro* (do budoucna). Uvedené však nebrání tomu, aby se předmětný ústavně konformní výklad uplatnil i na nyní projednávanou věc, neboť ve věci stěžovatele, na

jejímž základě byl tento ústavně konformní výklad učiněn, nelze dosáhnout ochrany základních práv a svobod jiným způsobem, než vyhovět části jeho ústavní stížnosti.

Shora uvedená zjištění současně odůvodňují závěr, že stěžovatel – který podle spisového materiálu sp. zn. 1 T 245/2014 nastoupil dne 28. 9. 2016 výkon trestu odnětí svobody na základě nařízení Okresního soudu Praha - východ ze dne 28. 6. 2016 – tedy byl od 28. 9. 2016 omezen na své osobní svobodě z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, k němuž byl odsouzen trestním příkazem Okresního soudu Praha - východ ze dne 26. 11. 2014, č. j. 1 T 245/2014-46, přeměněným usnesením Okresního soudu Praha - východ ze dne 1. 6. 2016, č. j. 1 T 245/2014-63, které však nebylo stěžovateli řádně doručeno, a proto do okamžiku, kdy proti němu stěžovatel podal stížnost, ani nenabýlo právní moci. Na omezení osobní svobody orgánem veřejné moci, jež sice má formu výkonu trestu, k němuž však dochází na základě neexistujícího, zrušeného, nepravomocného nebo nevykonatelného rozhodnutí, je třeba zásadně, neplyne-li z ústavního pořádku něco jiného, nahlížet jako na porušení základního práva na osobní svobodu ve smyslu čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny.

Přetrvávající stav, kdy se stěžovatel nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, je třeba vnímat jako jiný zásah do ústavně zaručeného základního práva, než je rozhodnutí, podle § 82 odst. 3 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. S ohledem na uvedené proto Ústavní soud rozhodl, jak je ve výroku pod bodem III. nálezu uvedeno.

Pokud jde o návrh stěžovatele na odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí, je třeba poznamenat, že Ústavní soud učinil závěr ohledně shora uvedeného ústavně-konformního výkladu § 64 odst. 5 trestního řádu až k samotnému závěru svého přezkumu, proto za této procesní situace již Ústavní soud samostatně nerozhodoval o návrhu na odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí, jelikož by to bylo zjevně nadbytečné.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 18. listopadu 2016

Jan Filip
předseda III. senátu Ústavního soudu